

Проф др Милан НЕДЕЉКОВИЋ

Српска академија образовања
Београд

УЗ ОСАМДЕСЕТ ГОДИНА ЖИВОТА АКАДЕМИКА БОШКА М. ВЛАХОВИЋА

Наш истакнути педагог, академик проф. др Бошко М. Влаховић, је напунио 80 година живота и 60 година плодног педагошког рада. Тај јубилеј данас обележава Српска академија образовања¹. У свом професионалном раду је успешно обављао различите важне послове, а захваљујући дару и мару систематски се развијао и напредовао. Вертикалу у његовом научно-теоријском ангажовању чини посвећеност раду на унапредивању васпитања и образовања. Руководио се знањем и уверењем да о питањима и проблемима васпитања и образовања треба и код нас расправљати разборито и темељито као што се то чини у развијеним земљама; да се до вредних циљева не може стићи "бившим путевима" (И. Андрић); да се може и мора стварати и напредовати и у „временима невремена" (Д. Ђосић); да педагошке појаве имају друштвени и повесни карактер и да их треба проучавати и објашњавати целовито. Бошко Влаховић је рођен (1931) у Росуљи код Пећи. Основну школу је завршио у родном месту, нижу гимназију у Пећи, учитељску школу (1951) у Призрену. Дипломирао је (1962) на Филозофском факултету (Одсек за педагогију) у Скопљу. Магистрирао је на Факултету политичких наука (Одсек за економију и планирање

¹ Ужице, 8. новембар 2012.

образовања) у Београду (1978) тезом *Технолошка модернизација наставе и учења*. Докторат педагошких наука стекао је на Филозофском факултету у Сарајеву (1991) тезом *Функција центра за дисеминацију наставних иновација*.

Има богату животну, професионалну и интелектуалну биографљу. Почео је као сеоски учитељ, наставио као директор школе, самостални саветник за школска питања у Општини Крушевац, просветни саветник и директор Међуопштинског завода за унапређивање васпитања и образовања у Крушевцу. Био је професор Медијске дидактике, руководилац сектора за издавачку делатност и помоћник директора Педагошке академије за образовање учитеља у Београду. Професор је Опште педагогије, Образовне технологије и Интердисциплинарног семинара за педагогију и психологију на Учитељском факултету у Београду. За дописног члана Српске академија образовања изабран је 2007. године.

Богатство његовог живота се састоји у успешном обављању различитих послова у променљивим временима и у различитим социјалним срединама. У средишту његових преокупација јесте могућност научних сазнања, планирања и усмеравања процеса и исхода васпитања и образовања у друштву које се брзо мења.

У Србији је 1958. године започета реформа основне школе. У њеном спровођењу важну улогу добила је просветно-педагошка служба. У Крушевцу 1960, године основан Срески просветно-педагошки завод који је после неколико година припојен Заводу у Краљеву. Шест година касније (1966) у Крушевцу је формиран Међуопштински просветно - педагошки завод за основне и средње школе. Године 1978. постаје Међуопштински завод за унапређивање васпитања и образовања. Те године је за његовог директора изабран

Бошко М. Влаховић који је ту дужност веома успешно обављао 11 година. Због тога ће овом приликом о томе бити више речи.

На темељу сазнања до којих је дошао у припремању свог магистарског рада о теми *Технолошка модернизација наставе и учења*, Влаховић је сачинио *Програм технолошке модернизације наставе и учења у основном образовању општине Крушевац (1978-1988)*. Реч је о креативном повезивању педагошке теорије и васпитно-образовне праксе. Програм је прихваћен од стране надлежних органа, па је започео процес његовог десетогодишњег остваривања. Обухватио је: промене у општој организацији уношења иновација; наставу и учење; иновирање знања наставника; иновације школске архитектуре; иновације школске опреме и учила; модернизацију садржаја, облика и метода наставе и учења. Руководилац пројекта је Бошко М. Влаховић, а реализатор Завод. „Овакав програм представља јединствени подухват у функцији крупних промена у образовању на нашим просторима. Изузетан је пример друштвене, стручне и педагошке предузимљивости учесника у његовој изради.“ (В. Недовић).

Доласном на чело Завода, Влаховић се суочио са сложеним проблемима спровођења школске реформе. Стање у друштву и образовању му није ишло на руку. Он је одлучио да га мења на темељима достигнућа струке и науке, чврсто уверен да се и у неповољним условима може стваралачки деловати; да боља будућност не долази сама по себи него се бира; да јесу хвале вредне добре намере, али да се бележе резултати. Те истине потврдили су резултати у спровођењу Програма технолошке модернизације наставе и учења на подручју Завода. Поменимо неке од њих.

У Крушевцу је (1980) изграђена наменска зграда Завода корисне површине око 500м/2, која је задовољила његове потребе у простору за: аналитички рад, колективни рад са наставницима, медијатеку (мултимедија центар), администрацију, аудио - лабораторију, фото - лабораторију, студио за наставни рад, студио интерне ТВ и др. Према одређеној динамици Завод је опремљен модерним средствима. Развијао се у савремену педагошко-истраживачку - развојну и аналитичку институцију.

Исте године (1980), у оквиру Завода формиран је *Центар за иновације и усавршавање наставника*. То је први центар ове врсте у Србији. Пројектован је као средиште ширења иновација у образовању првенствено у настави и учењу. Крушевац је постао значајно педагошко средиште које зрачи далеко изван својих регионалних оквира. Циљ је да се традиционална настава преобрази у квалитетну, ефикасну осавремењену делатност.

Избор наставника за усавршавање у Центру вршен је према критеријуму: добровољности, самоизборности, испољених афинитета, постигнутих резултата у раду и дужини радног стажа. Рад се одвија у групама 20-25 полазника, на принципима радионица. У Крушевцу и у општинским центрима на подручју Завода организовани су и облици масовног усавршавања наставника. Центар је успео да окупи велики број истакнутих сарадника, највише универзитетских наставника из целе Југославије. Развијао је издавачку делатност у функцији унапређивања свог рада. Координирао је активности у опремању школа.

Као једну од битних претпоставки технолошке модернизације наставе и учења усвојени програм је препознао и потребу осавремењивања школског простора. Усвојен је програм изградње, доградње и адаптације школског простора на целом подручју Завода.

Школске библиотеке трансформисане су у медијатеке (мултимедија центре). Постале су средишта нових извора информација и вишенаменски простор за организовање иновативних облика рада у настави и учењу.

У све школе на подручју Завода уведена је педагошко-психолошка служба. Унапредивани су облици и методе стицања и проверавања знања ученика. Усвојен је систем праћења, вредновања и награђивања школа и наставника. Ученици школа са подручја Завода су постизали све бољи успех у настави, такмичењима у знању и вештинама, тестовском проверавању знања, пријемним испитима и настављању даљег школовања.

У склопу и у функцији остваривања програма технолошке модернизације наставе и учења у Заводу је, априла 1983. године, покренут педагошки часопис *Иновације у настави*. То је прва специјализована педагошка публикација тог профила у Југославији. Први главни и одговорни уредник часописа био је познати југословенски педагог из Београда, проф. др Драгутин Франковић. У уредништву часописа су се нашли познати универзитетски професори из Београда, Загреба, Љубљане, Сарајева и Приштине.

Часопис је излазио тромесечно. После неколико година достигао је тираж од 4000 примерака. Окупио је велики број сарадника из целе Југославије и иностранства. На крају десете године излажења часописа било их је око 400. Ласкаве су оцене о значају, значењу и квалитету часописа које су дали многи истакнути југословенски педагози. Овде наводимо оцену познатог педагога Владимира Мужиха, који је у загребачком *Вијеснику* (1984) објавио: „Часописом *Иновације у настави*, који већ у првим објављеним бројевима доноси прилоге из различитих крајева земље и активности у модернизацији наставе у свету, укључујемо се у онај европски и

свијетски круг гдје се брига за усавршавање наставе води много шире и дубље од пуке презентације знанствених и техничко - технолошких информација о новоме у школству."

Иновације у настави су у Крушевцу редовно излазиле 10 година, а потом су, због укидања међуопштинских завода за унапређивање васпитања и образовања у Србији, наставиле излажење на Учитељском факултету у Београду. У културним земљама се добро зна и уважава то да часопис, као ни књига уопште, не настаје одједном, а поготову случајно.

Данашњи човек је увелико заокупљен променама. Упорно трагање за новим у материјалном, културном и друштвеном животу постаје његова опсесија, начин свакидашњег живота. У друштву више не постоји ни једна област у којој се о иновацијама не расправља као о прворазредном носиоцу развоја и напретка. То се односи и на педагошке иновације.

Покретање *Иновација у настави* није био изолован подухват него саставни део целовитог програма модернизације наставе и учења у крушевачком крају. Њихово присуство у школама и другим образовним институцијама широм Југославије скренуло је пажњу педагошке и културне јавности на иновације као кључну димензију модернизације не само образовања и васпитања него и других области друштвеног живота.

Формирање свести о потреби за иновацијама у настави и учењу био је први у низу задатака часописа. Други задатак био је информисање о томе да постоје иновативна решења којима се развојне промене у образовању могу убрзавати и унапређивати. На страницама часописа је писано о: иновацијама у циљевима, задацима, садржајима, организацији, школском простору, наставним средствима, школској опреми, променама у положају ученика и

новим улогама наставника, али и о другим актуелним питањима рада на унапређивању квалитета и ефикасности наставе и учења.

Академик Бошко М. Влаховић је објавио преко 200 стручних и научних радова који су међусобно повезани. Утицали су на педагошку теорију и особито на школску праксу. У првом реду то су књиге: *Трансфер иновација у образовању* (Београд, 1993), *Управљање иновацијама у образовању* (Београд, 1996), *Школска медијатека* (Београд, 1990), *Путеви иновација у образовању* (Београд, 2001), *Вредновање педагошког рада* (Београд, 1987), *Мултимедија центар школе* (Београд, 1998), *Наставник - изазови професије* (Београд, 2005), *Педагошка хрестоматија*, коаутор (Београд, 1994), *Педагошка енциклопедија I и II*, сарадник, (Београд, 1989), *Педагошки речник*, сарадник (Београд, 1996), *Образовање у друштву умрежене културе* (Београд, 2012), укупно једанаест.

Он (Влаховић) је рецензент, писац предговора, приређивач и уредник великог броја књига, зборника и уџбеника. Бирао је за члана редакције више педагошких часописа а био је дугогодишњи уредник *Иновација у настави*. Тренутно је одговорни уредник најстаријег југословенског а сада српског педагошког часописа *Педагогија*. Члан је редакције *Годишњака* Српске академије образовања. Учествовао је у припреми више научних скупова и конгреса педагога. На њима је подносио реферате и саопштења. Објављује своје радове у најзначајнијим југословенским и српским педагошким часописима. Теме и проблеме за обраду није бирао. Бирали су они њега. Био је више пута на студијским путовањима у земљи и иностранству. Успоставио је сарадњу Завода са многим институцијама у земљи и иностранству. Посебно издвајамо сарадњу са институтом Песталоцијум и Педагошким факултетом у Цириху.

Влаховић је био члан и заменик председника Савета Универзитета у Београду, члан Савета за науку и технологију Р. Србије, члан Савета Института за педагошка истраживања у Београду, члан Председништва Савеза педагошких друштава Југославије. Сада је извршни директор Форума педагога Србије и члан Председништва Српске академије образовања.

Захваљујући оснивању Издавачког предузећа ЕДУКА у Београду, Влаховић се више година бави уређивањем књига за децу, школских уџбеника и приручника. Уредио је и више значајних књига компетентних аутора који се баве различитим аспектима образовања и васпитања и најзначајнијим задацима друштва у тим областима.

За остварене резултате у васпитању, образовању и научном раду, добио је више вредних друштвених признања међу којима су и Орден рада са златним венцем, Повеља и Плакета Скупштине Р. Србије 25. мај за изузетне резултате на унапређивању васпитања и образовања.

Из реченог произилази закључак да је академик проф. др Бошко М. Влаховић узоран пример посвећености раду на унапређивању васпитања и образовања и у теорији и у пракси. Он полази од сазнања да се образовање и школа све брже мењају под утицајем бројних међусобно повезаних чинилаца. Мишљу и делом је показао да се на развоју васпитања и образовања може и мора озбиљно радити и у кризним временима. Указивао је да се никоме не сме дозволити да било којом одлуком или поступком спутава развој и напредовање делатности које су, попут васпитања и образовања, покретачи напретка и поуздана брана од модерног варварства. Школа је за њега и данас једна од најзначајнијих установа народа јер негује вредности које се налазе у темељима његове цивилизације и

културе. Залаже се за то да и у нашој средини највеће поштовање и подршку имају они који развијају себе да би могли да помажу другима. Због свега тога ми данас са великим поштовањем говоримо о опредељењима и остварењима овог нашег истакнутог педагога. Желимо му добро здравље и нове успехе у стваралачком раду коме је истински посвећен.